

Ірина СМІРНОВА

*старша викладачка кафедри
теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРИНЦИПУ ПОВАГИ ДО ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО СУДОЧИНСТВА

Людська гідність – це сукупність моральних, світоглядних і професійних якостей людини, які дають їй підстави для самоповаги та усвідомлення своєї соціальної цінності [1].

Під поняттям людської гідності розуміється, насамперед, цінність людини та оцінка її значення і становища в суспільстві та державі. Це може бути повага до себе високих моральних якостей, внутрішня самооцінка суспільної значимості, власних здібностей і якостей. Конституційний Суд України вважає, що позитивним обов'язком держави щодо запровадження належної системи захисту життя, здоров'я та гідності людини є також забезпечення ефективного розслідування фактів позбавлення життя та неналежного поведіння. у цьому контексті особам, які перебувають у місцях позбавлення волі під повним державним контролем.

Конституційний Суд України наголошує, що людську гідність необхідно тлумачити як право, гарантоване статтею 28 Конституції України, і що вона є конституційною цінністю, яка надає сенсу людському існуванню, є основою всіх інших конституційних прав і критерієм для положення представляє його суть і критерії допустимості можливих обмежень цих прав. Опосередковано це підтверджується винятковим значенням людської гідності в Конституції України, згідно з якою, зокрема, життя і здоров'я, честь і гідність людини визнаються найвищими соціальними цінностями в Україні (ч. 1 статті 3); усі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах (ст. 21); кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України і не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей [4].

Так, стаття 32 Конституції України передбачає: «судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї. Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [1]. У рамках цивільного або господарського судочинства можуть бути: «заявлені позови про

спростування відомостей, що містяться, зокрема, у вироках та інших судових рішеннях, а також у постановах органів досудового розслідування, висновках судових експертиз, рішеннях органів влади, місцевого самоврядування. Уряд, державні та інші відповідні органи, органи з сертифікації не можуть вважатися комісіями, рішення про накладення дисциплінарного стягнення на особу, для якої законом передбачено інший порядок оскарження. Водночас заяви про спростування відомостей, які, на думку позивача, є недостовірними та такими, що порушують його особисті немайнові права та поширені в матеріалах справи, наданих атестаційній комісії, можуть бути розглянуті судом у порядку, визначеному статтею 277 і передбаченому Цивільним кодексом [5].

Беручи до уваги зазначені конституційні положення, суди при вирішенні справ про захист гідності, честі та ділової репутації повинні забезпечувати баланс між конституційним правом на свободу думки і слова, правом на вільне вираження своїх поглядів та переконань, з одного боку, та правом на повагу до людської гідності, конституційними гарантіями невтручання в особисте і сімейне життя, судовим захистом права на спростування недостовірної інформації про особу, з іншого боку [3]. Наприклад, відкриваючи провадження у справі, суд повинен з'ясувати, за якими правилами судочинства розглядається заява. При цьому слід виходити з підвідомчості суду розгляду цивільних справ відповідно до статті 15 ГПК та враховувати положення статей 1, 12 ГПК України, де зазначається, що: «спірні правовідносини мають цивільно-правовий характер (незалежно від складу змісту), усі справи зазначеної категорії, за винятком справ про захист економіки, підлягають розгляду в порядку цивільного судочинства» [5].

Репутація між юридичними особами та іншими суб'єктами підприємницької діяльності у сфері господарювання та іншої підприємницької діяльності враховуються в порядку господарського судочинства [7]. Суди мають використовувати різноманітні можливості, що виникають під час розгляду справ про захист гідності, честі чи ділової репутації, для підвищення культури спілкування та з'ясування обставин поширення інформації. У зв'язку з поширенням неправдивої інформації суд вирішить цей позов відповідно до статті 22 Цивільного кодексу. При цьому судовий збір сплачується згідно з чинним законодавством у розмірах, визначених для вимог до нерухомості [3].

Отже реалізація конституційного принципу поваги до людської гідності при здійсненні цивільного та господарського судочинства є дуже актуальним питанням на сьогодні. Суди мають використовувати різноманітні можливості, що виникають під час розгляду справ про захист гідності, честі чи ділової репутації, для підвищення культури спілкування та з'ясування обставин поширення інформації.

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>

2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

3. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1 “Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text

4. Практика Конституційного Суду України “Право на повагу до гідності” URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/424-pravo-na-povagu-do-gidnosti>

5. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року м. Київ № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.11.2023).

6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року [rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text)(дата звернення: 08.11.2023).

7. Господарський процесуальний кодекс України від 01 березня 1992 року м. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>(дата звернення: 08.11.2023).

Катерина ШЕНДАКОВА

викладачка кафедри

адміністративного права та процесу

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ СУБ'ЄКТІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТА ЗАХИСТІ ПРАВ ДИТИНИ

«Охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави є основним завданням Національної поліції України» [1]. Перед Національною поліцією стоять надважливі завдання, зокрема й захист прав, свобод та інтересів дитини. Проте виконання визначених завдань ускладнюються, бо причиною цьому є війна.

Після реорганізації в структурі Національної поліції утворений підрозділ – ювенальна превенція, який наділений повноваженнями, що спрямовані на захист прав та свобод дитини. «Певна річ, робота поліції у сфері захисту прав дитини не обмежується діяльністю вказаного підрозділу, проте вони є спеціально уповноваженими» [2].

Поліцейська діяльність підрозділу ювенальної превенції є багатогранною та стосується:

- здійснення превентивної (профілактичної) роботи серед неповнолітніх;
- притягнення неповнолітніх до відповідальності, які є деліктоздатними;
- постановка на профілактичний облік в органі Національної поліції;
- надання необхідної допомоги дітям, що потерпіли від правопорушення, або опинилися в складних життєвих умовах.